

sonlige kendskab til en lang række af de ledende skikkelser i arbejderbevægelsen kan HW tegne nogle fremragende personportrætter. Det gælder især karakteristikken af SPD's ubetinget dominerende leder gennem mere end en menneskealder, August Bebel, der, som HW udtrykker det, gjorde partiet til en slags »Heimat« for de fædrelandsløse arbejdere.

En decideret svaghed ved bogen er det, at HW udelukkende behandler den socialdemokratiske del af arbejderbevægelsen og ganske negligerer den i perioder indflydelsesrige katolske og protestantiske arbejderbevægelse. Der er ellers en ganske omfattende nyere forskning inden for dette område at øse af. Bogen er uundgåelig præget af, at HW's opfattelse af arbejderbevægelsens udvikling er skabt i mellemkrigstiden. Selv om mange værker fra de senere år er medtaget i den fyldige bibliografi, viser notehenvisningerne, at det er den ældre litteratur, HW baserer sin fremstilling på og reagerer på. Det er ikke lykkedes hende at indarbejde resultaterne af de sidste årtiers meget omfattende forskning i den tyske arbejderbevægelse. Derved er en lang række af de her formulerede, spændende problemstillinger gået tabt.

Alligevel må bogen anbefales som et eksempel på en partihistorie i ordets bedste forstand. Den indeholder mange gode, engagerede ræsonnementer, som ægger til enighed eller uenighed, men aldrig til ligegyldighed.

NIELS FINN CHRISTIANSEN

JOHN LASLETT: *Labor and the Left: A Study of Socialist and Radical Influences in the American Labor Movement, 1881-1924*. Basic Books. New York, 1970.

John Lasletts bog *Labor and the Left* handler om et emne som er blevet meget diskuteret på begge sider af Atlanten, for det meste med mere varme end viden: socialismen i U.S.A.'s historie. Amerikanske historikere, der ser over havet, indser hvor stærke socialismens virkninger har været og prøver at forklare hvorfor socialismen ikke blev til noget i deres land. Europæiske historikere kan ikke forstå hvordan De Forenede Stater kan have undgået en socialistisk bevægelse. De fleste fortolkninger koncentrerer sig om hvordan de højtstillede ledere bar sig ad indenfor arbejderbevægelsen, den socialistiske bevægelse, og blandt politikere. Meget få undersøger de menige fagforeningsmedlemmer og deres stilling over for socialismen, men dette er præcis hvad John Laslett har gjort i sin bog om den amerikanske arbejderbevægelse.

Spørgsmålet om, hvorfor socialismen fik så ringe en tilslutning blandt amerikanske arbejdere, er blevet besvaret på adskillige måder. Fra en konservativ synsvinkel fortolkede Philip Taft i sin bog, *The A.F. of L. in the time of Gompers*, socialismens svaghed som en konsekvens af socialisternes egen politik, d.v.s. Daniel DeLeons »dual unionism«, der betød at Det socialistiske arbejderparti (SLP) oprettede fagforeninger, der konkurrerede med AFL fagforeninger. DeLeon var en konsekvent marxist, og betragtede alle ikke marxistiske arbejderledere som svindlere (labor fakirs). Fra en mere venstreorienteret synsvinkel anklager historikere som James Weinstein og Phillip Foner Gompers' politik. Gompers var ubøjelig i sin modstand mod socialismen. Nogle af hans taler til

AFL årssamlinger er næsten fanatiske imod socialisterne indenfor og udenfor arbejderbevægelsen. Efter Selig Perlman er socialismens svaghed i U.S.A. produktet af manglen på en venstreorienteret intelligentsia i U.S.A. som den der ledede socialismen i England og Tyskland.

John Lasletts bog er baseret på en meget nøje undersøgelse af socialismen indenfor seks store fagforeninger: bryggeriarbejdere, skotøjsarbejdere, damekonfektionsarbejdere, to minearbejderforbund og maskinarbejdere. Han bruger ikke bare offentlige erklæringer eller resolutioner fra årssamlinger som kilde-materiale, men diskuterer tillige alle stridigheder og manøvrer indenfor hver fagforening. Han giver en detaljeret beskrivelse af socialismens først voksende og derefter aftagende appel blandt arbejderne. Hans konklusioner afviger drastisk fra tidligere forskninger, men de syntes fuldkommen overbevisende. Han hævder, at socialismen i Amerika udvikledes under særlige amerikanske omstændigheder og ikke havde ret meget at gøre med højstillede ledere i arbejderbevægelsen og de socialistiske partier. Heller ikke var manglen på en intelligentsia af stor betydning i denne udvikling. Socialismens magt i Amerika var et produkt af en umådeligt hurtig industrialisering, som skabte hårdt pres på visse elementer blandt arbejderne, og oftest var disse elementer hverken de lavest stillede eller de nyeste invandrere. Det var disse elementer der blev tiltrukket af socialismen. Da tiderne forbedrede sig efter 1900 og Wilson fik vedtaget The Clayton Act i 1914, indså arbejderne at Gompers, »bread and butter unionism« var effektiv. Som Werner Sombart sagde: »On roast beef and apple pie all socialist utopias have gone to pot«. Og det skete før krigen og den russiske revolution sprængte verdens socialistiske bevægelse.

John Laslett viser i denne bog hvor farligt det kan være at fremsætte omfattende teorier uden at have detaljeret baggrundsmateriale. Hans konklusioner gælder måske blot disse seks fagforeninger, men for deres vedkommende kan man dårligt forestille sig at konklusionerne vil blive ændret af fremtidens historikere. Desuden kan man antage at denne udmærkede bog vil øve en vedvarende indflydelse på fortolkningen af dens vigtige emne.

DANIEL LEVINE

FIRUZ KAZEMZADEH: *Russia and Britain in Persia, 1864-1914. A Study in Imperialism.* New Haven & London, Yale University Press, 1968. ix + 711 s. 135 sh.

I den internationale politiks historie i sidste halvdel af det 19. årh. var modsætningen mellem England og Rusland et grundlæggende forhold. Et af de steder, hvor de to stormagter tømmede direkte sammen, var Persien. Det var også løsningen af det persiske problem i 1907, der banede vejen for Ruslands tilslutning til Ententen. En mere dybtgående redegørelse for udviklingen af konfrontationen mellem de to magter i Persien har hidtil ikke foreligget, og det er denne mangel forfatteren vil råde bod på med sin omfangsrige undersøgelse.

Bogen er således, som forfatteren også fremhæver i sit forord, et stykke diplomatisk historie. Han mener, at diplomatisk historie er »somewhat unfashion-